

CYNGOR SIR CEREDIGION

Adroddiad i'r:	Pwyllgor Trosolwg a Chraffu Cymunedau sy'n Dysgu
Dyddiad y Cyfarfod:	20 ^{fed} Hydref 2021
Teitl:	Safonau Masnach (diweddariad ar sgamiau)
Pwrpas yr Adroddiad:	Diweddaru'r Pwyllgor Craffu ar sgamiau a materion yn ymwneud â throseddau ar garreg y drws a'r gwaith a wneir gan Safonau Masnach.
Er	Er gwybodaeth
Portffolio Cabinet:	Y Cyngorydd Gareth Lloyd - Diogelu'r Cyhoedd
Aelod Cabinet:	

Cefndir

Yn gyffredin â'r rhan fwyaf o awdurdodau safonau masnach ledled Cymru a Lloegr, mae Tîm Safonau Masnach Ceredigion, fel pwynt cyswllt cyntaf ar gyfer aelodau o'r cyhoedd, yn defnyddio'r gwasanaeth Cyngor ar Bopeth i ddefnyddwyr, a sefydlwyd ac a ariennir yn genedlaethol gan lywodraeth ganolog, i gynnig cyngor sifil i ddefnyddwyr ac i weithredu fel porthol ar gyfer atgyfeiriadau i dimau safonau masnach awdurdodau lleol. Caiff gwybodaeth berthnasol ei throsglwyddo wedyn i bob awdurdod lleol yn ddyddiol iddynt hwy gymryd unrhyw gamau gweithredu priodol. Mae'r Tîm Safonau Masnach yn gofyn ar i 100% o gŵynion ynghylch sgamiau a throseddau ar garreg y drws gael eu trosglwyddo iddynt.

Mae'r Gwasanaeth hefyd yn defnyddio'r Model Gweithredu Cudd-wybodaeth Cenedlaethol i ddynodi blaenoriaethau ar sail niwed i ddefnyddwyr a bregusrwydd, ac mae sgamiau a throseddau ar garreg y drws yn ymddangos yn gyson yn y 5 maes blaenoriaeth uchaf.

Yn 2019/20 derbyniodd y Tîm Safonau Masnach 552 adroddiad gan y gwasanaeth Cyngor ar Bopeth i ddefnyddwyr ac roedd 40 o'r rhain yn ymwneud yn benodol â sgamiau a throseddau ar garreg y drws.

Derbyniodd y Tîm atgyfeiriadau hefyd gan y Tîm Sgamiau Safonau Masnach Cenedlaethol. Mae'r Tîm Sgamiau Safonau Masnach Cenedlaethol yn ein galluogi i:

- Ddynodi dioddefwyr twyll marchnata ar raddfa fawr yng Ngheredigion
- Ymweld â'r dioddefwyr lleol hyn a'u cefnogi
- Dychwelyd arian a gymerwyd yn ôl gan y Tîm Safonau Masnach Cenedlaethol i ddioddefwyr sgamiau.

Yn ystod yr un cyfnod, ymdriniodd y Tîm Safonau Masnach â 48 atgyfeiriad gan y Tîm Safonau Masnach Cenedlaethol mewn perthynas â dioddefwyr sgamiau; caiff pob adroddiad ei frysbennu ac mae'r ymyrraeth yn dibynnu ar lefel y risg sy'n gysylltiedig â'r unigolyn hwnnw.

Sgamiau

Yn ddigon trist, mae sgamiau wedi dod yn rhan o fywyd bob dydd ac maent yn mynd yn fwyfwy soffistigedig ac yn datblygu'n gyflym pan gyfyd cyfle i dwyllo, er enghraifft, gyda'r Covid-19 cyfredol neu fentrau'r Fargen Werdd. O ran sgamiau o'r fath, mae troseddwr sy'n cynnal y mathau hyn o sgamiau wedi'u lleoli, yn gyffredinol, y tu allan i'r sir ac, ond yn rhy aml, y tu allan i'r DU, sy'n ei gwneud hi'n anodd iawn eu herlyn o fewn ein hawdurdod gorfodi lleol.

Mae Action Fraud yn adrodd bod £2.5 biliwn wedi'i golli yn sgil sgamiau ers cychwyn y cyfnod clo, a dim ond yr hyn a gofnodwyd a geir yma - mae'n debygol bod y ffigur gwirioneddol dipyn yn uwch. Maent yn droseddau cymharol rwydd i'w cyflawni, mae'r elfen o risg i'r troseddwr yn is nag mewn llawer o weithgareddau troseddol eraill gan fod y troseddau, gan mwyaf, yn derbyn cosb annigonol ac mae nifer o'r partneriaid gorfodi, os nad y cyfan ohonynt, yn cael pethau'n anodd o ran adnoddau.

Sgamiau sy'n gysylltiedig â Covid-19

Yn ystod y pandemig, a nifer o bobl yn gorfod aros gartref, daeth nifer o aelwydydd yn ddibynnol ar gysylltedd da â'r rhyngrwyd ar gyfer siopa ar-lein, gweithio gartref, derbyn addysg gartref, tanysgrifiadau i adloniant ar-lein, ac ati, ac roedd y sgamiau cyflenwi ac ar-lein nodweddiadol y byddai twyllwyr yn rhoi cynnig arnynt er mwyn gwneud arian ar draul y cyhoedd diarwybod yn cynnwys:

- Anfon negeseuon testun ac e-bost at bobl i'w hudo i wneud cais am frechlyn Covid-19
- Neges awtomatig yn dweud bod BT yn mynd i atal dros dro y band eang gan fod y cyfeiriad IP wedi'i gyfaddawdu, a neges yn gofyn i'r derbynydd 'bwyso 1' er mwyn parhau.
- Neges awtomatig yn dweud bod yr alwad gan Amazon Prime ac yn honni y byddai tâl o £79 yn cael ei godi am Amazon Prime ar gerdyn y derbynydd.
- Neges destun, yn ôl pob golwg, gan Y Post Brenhinol, yn datgan bod angen aildrefnu danfon pecyn neu bod eitem yn aros i'w chasglu, ac yn gofyn i'r derbynydd bwysu dolen 'bit.ly'

O'r 740 adroddiad/cwyn gan ddefnyddwyr a dderbyniwyd gan y Tîm Safonau Masnach ers dechrau'r pandemig, roedd 67 achos yn gysylltiedig â defnyddwyr Ceredigion wedi profi rhyw fath o arfer masnachu annheg uniongyrchol yn sgil Covid-19 e.e. tor contract, gwerthwyr yn gwrthod ad-dalu a dychwelyd blaendaliadau ar wyliau/priodasau/digwyddiadau a ganslwyd neu fethiant i ddarparu gwasanaeth, ac ati.

Troseddau ar Garreg y Drws

Gall troseddau ar garreg y drws effeithio ar unrhyw un ond, yn aml, pobl oedrannus a phobl fregus sy'n cael eu targedu gan fasnachwyr twyllodrus yn cynnig gwelliannau i'r cartref neu wasanaethau garddio ac ati. Mae troseddau ar garreg y drws yn aml yn ganlyniad i alwad diwahoddiad cychwynnol. Bydd masnachwyr diegwyddor yn gwneud gwaith diangen, eilradd a pheryglus hyd yn oed, ar brydiau, ac yna'n defnyddio tactegau cryf i berswadio'r defnyddwyr i dalu symiau mawr o arian am grefftwaith gwael.

Mae'r Tîm Safonau Masnach yn gweithio'n agos gyda phartneriaid fel Heddlu Dyfed-Powys i geisio dyrchafu effaith ei weithgareddau i'r eithaf yn lleol ac osgoi dyblygu. Caiff yr holl gudd-wybodaeth sy'n gysylltiedig â sgamiau a throseddau ar garreg y drws

ei hychwanegu at gronfa ddata gudd-wybodaeth ganolog a ddsberthir i'r Heddlu ac asiantaethau gorfodi eraill fel y bo'n briodol.

Mae ymateb y Tîm Safonau Masnach i achosion o droseddau ar garreg y drws wedi'i seilio fwy ar orfodaeth ac mae'r Tîm yn ceisio ymateb i bob un yr adroddir arno, gyda chymorth yr heddlu, lle'n bosibl.

Mae ymchwilio i'r math hwn o weithgarwch masnachu twyllodrus ac amddiffyn defnyddwyr bregus rhagddo yn parhau'n flaenoriaeth i'r Tîm Safonau Masnach. Mae gan y Gwasanaeth nifer o ymchwiliadau ar y gweill ar hyn o bryd, ac mae un erlyniad yn aros am ddedfryd. Atodir canlyniadau ein herlyniadau diweddaraf mewn perthynas â masnachwyr diegwyddor/twyllodrus yn yr adroddiad yn Atodiad A.

Yn achos ymchwiliadau'n ymwneud ag unigolion/busnesau sy'n gweithredu yng Nghymru y mae eu gweithgarwch troseddol yn croesi ffiniau sirol, mae Safonau Masnach Cymru, wedi'i ariannu gan Safonau Masnach Cenedlaethol, wedi sefydlu Tîm Ymchwilio Rhanbarthol sy'n cynorthwyo awdurdodau lleol Cymru gydag ymchwiliadau mawr/cymhleth sy'n cynnwys nifer o awdurdodau gan nad oes gan nifer o wasanaethau Safonau Masnach awdurdod lleol yr adnoddau a'r capasiti bellach i ymgymryd ag ymchwiliadau mawr.

Mae'r Gwasanaeth, hefyd, yn ceisio arddel dull ehangach, mwy blaengar o weithredu ochr yn ochr â'n gweithdrefnau gorfodi arferol. Mae'r canlynol yn cynnwys enghreifftiau y mae mentrau'r Tîm Safonau Masnach, gan weithio gyda phartneriaid (yn enwedig Safonau Masnach Cenedlaethol), yn gysylltiedig â nhw:

- Protocol bancio cenedlaethol y DU; menter y gall staff y canghennau hysbysu'r Heddlu/Safonau Masnach drwyddi ynghylch sgamiau a amheuir, yn aml pan fo'r tramgwyddwr a/neu'r dioddefwr yn dal ar safle'r banc.
- Menter genedlaethol gyda Y Post Brenhinol i ddynodi a dileu post sgam o'r system bost.
- Darparu sgysiau a chyflwyniadau i grwpiau cymunedol ar ymwybyddiaeth o sgamiau.
- Mae'r Gwasanaeth yn cymryd rhan mewn mentrau partner cenedlaethol megis Wythnos Genedlaethol Masnachwyr Twyllodrus, Pythefnos Sgamiau a Mis 'Scamnesty';

Cynhelir wythnos o weithredu aml-asiantaeth wedi'i gynllunio yng Nghymru rhwng 11^{eg} a 15^{fed} Hydref 2021. Gan weithio mewn partneriaeth ag asiantaethau gorfodi eraill, e.e. Heddlu Dyfed-Powys, CThEM (HMRC), Yr Adran Gwaith a Phensiynau, DVSA ac ati, bwriad yr wythnos weithredu yw dadleoli a tharfu ar fasnachu twyllodrus yng Nghymru, cymryd camau gorfodi ar gyfer unrhyw droseddau neu ddigwyddiadau a ddynodir adeg yr ymarfer, darparu neges gref mewn perthynas â throeddau ar garreg y drws yn ogystal â chynnig cymorth i ddefnyddwyr bregus drwy atal achosion o fasnachu twyllodrus rhag digwydd a gwneud atgyfeiriadau diogelu lle bo angen.

Crynodeb

I grynhoi, mae'n debyg ei bod yn rhesymol siarad am 'epidemig' byd-eang sgamiau a throeddau ar garreg y drws, a bod effaith andwyol iawn ar ddefnyddwyr a busnesau dan sylw.

Mae capasiti cyfredol y Tîm Safonau Masnach, o ystyried ystod eang gweithgareddau rheoleiddiol eraill y mae Safonau Masnach yn ymgymryd â nhw, ond yn caniatáu iddo gael ei arwain gan gudd-wybodaeth a chanolbwyntio ei adnoddau ar weithgarwch gorfodi sy'n gysylltiedig â masnachwyr twyllodrus/diegwyddor sy'n gweithredu yng Ngheredigion. Er bod gan orfodaeth ei rôl, mae'r Gwasanaeth hefyd yn ceisio arddel dull ehangach, mwy blaengar o weithredu ochr yn ochr â'n gweithdrefnau gorfodi arferol, ond mae'n dymuno y byddai ganddo mwy o adnoddau i ymgymryd â gwaith mwy ataliol drwy godi ymwybyddiaeth ac addysg.

A gwblhawyd Asesiad Effaith Integredig? Os na, nodwch pam Na

Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol:

Crynodeb Hirdymor:

Cydweithio:

Cynnwys:

Atal:

Integreiddio:

Argymhelliad/Argymhellion: Bod y Pwyllgor Craffu yn ystyried cynnwys yr adroddiad ac yn nodi'r materion a ddisgrifir.

Rheswm dros y penderfyniad: Darparu gwasanaeth safonau masnach sy'n addas i'r diben.

Trosolwg a Chraffu:

Fframwaith Polisi: Strategaeth Gorfforaethol 2017-2022

Blaenoriaethau Corfforaethol:

- Hyrwyddo Cydnerthedd Amgylcheddol a Chymunedol

Goblygiadau Cyllid a Chaffael: O fewn y gyllideb

Goblygiadau Cyfreithiol: Dim

Goblygiadau Staffio: Dim

Goblygiadau Eiddo/Asedau: Dim

Risg/Risgiau: Her gyfreithiol/niwed i enw da - mae deddfwriaeth wedi rhoi dyletswydd ar yr

Awdurdod i orfodi darpariaethau Deddf Hawliau Defnyddwyr 2015 a Rheoliadau Diogelu Defnyddwyr rhag Masnachu Annheg 2008, ac ati

Pwerau Statudol:	Deddf Hawliau Defnyddwyr 2015
Papurau Cefndir:	Dim
Swyddog Arweiniol Corfforaethol:	Alun Williams (Polisi a Pherfformiad)
Swyddog Adrodd:	Anne-Louise Davies (Rheolwr Safonau Masnach a Thrwyddedu)
Dyddiad:	14 ^{eg} Medi 2021

Atodiad A

Erlyniadau Safonau Masnach

1. Danny McClelland yn masnachu drwy “DVC Home Improvements”

Llys: Ynadon Aberystwyth

Dyddiad yr achos llys: 17^{eg} Rhagfyr 2020

Diffynnydd: Danny McClelland yn masnachu drwy “DVC Home Improvements”

Ple: Pledio'n euog

Natur y drosedd/troseddau: Arferion masnachu twyllodrus/annheg

Dedfryd: 16 wythnos o garchar wedi'i ohirio am ddwy flynedd a gorchymyn i wneud 15 niwrnod o weithgarwch adsefydlu, 200 awr o waith di-dâl a thalu iawndal o £2,000 i'r dioddefwr o fewn 14 niwrnod.

Cost yr Erlyniad: £2,159.64

Gordal y Llys: £122.

2. Colin Harding

Llys: Ynadon Aberystwyth

Dyddiad yr achos llys: 17^{eg} Rhagfyr 2020

Diffynnydd: Colin Harding

Ple: Pledio'n euog

Natur y drosedd/troseddau: Troseddau'n ymwneud â thwyll a diogelwch cynnyrch

Dedfryd: Gorchymyn Cyrffyw o 12 mis â monitro electronig o 7pm hyd 7am a gorchymyn i dalu iawndal o £250 o fewn 14 niwrnod

Cost yr erlyniad: £750

Gordal y Llys: £90

Roedd Harding eisoes wedi cael ei ddedfrydu gan Safonau Masnach am dwyll a throseddau'n ymwneud â diogelwch cynnyrch a rhoddwyd dedfryd ohiriedig iddo am y troseddau blaenorol hynny; digwyddodd y drosedd ddilynol hon pan oedd ar ddedfryd ohiriedig.